

Bogu na čast, bližnjemu na pomoč!

GASILEC

Izdaja odbor deželne zveze kranjskih gasilnih društev. — Urejuje tajnik **Fran Ks. Trošt** na Igu pri Ljubljani. — List izhaja poljubno po potrebi v nedoločenem času, vendar vsaj štirikrat na leto, in ga dobivajo člani zveze brezplačno.

Cesarska jubilejska ustanova avstro-ogrskih zavarovalnic v podporo ponesrečenih gasilcev in njihovih zapuščencev.

Tej, od več zavarovalnih društev v letu 1873. ustanovljeni cesarski jubilejski ustanovi avstro-ogrskih zavarovalnic v podporo ponesrečenih gasilcev in njihovih zapuščencev je namen, resnično potrebnim in vrednim poklicnim ali prostovoljnim gasilem avstro-ogrske države, kateri so v izvrševanju svoje službe zadobili težko bolezen, se pohabili ali ponesrečili, oziroma njihovim zapuščencem, podporo dajati.

Tisti, kateri hočejo imeti pravico do ustanove, se pozivljajo, naj svoje prošnje poštnine prosto do konca mesca maja vsakega leta vpošljejo predsedstvu ustanove. Prošnja in vse priloge so koleka proste.

Prošnjam je priložiti sledeče priloge:

a) Izpričevalo načelnika gasilnega društva, da je oboleli ali ponesrečeni gasilec bil ud ali je še ud kacega domačega gasilnega društva,

b) zdravniško izpričevalo o načinu bolezni ali poškodbe kakor tudi o tem, da je dotičnik to poškodbo pri gasilskem delu zadobil,

c) izpričevalo županstva (ubožno izpričevalo) o potrebi in vrednosti prošilca, kakor tudi natančno njegovo bivališče

Prošnje za podporo enkrat za vselej se zamorejo vsak čas vložiti in morajo biti opremljene z omenjenimi tremi prilogi, vsekako pa je želeti, da se tudi prošnje za podporo do konca mesca maja vsakega leta pri ustanovi vložijo.

Prošnje je nasloviti:

Slavni upravni odbor cesarske jubilejske ustanove avstro-ogrskih zavarovalnic

Dunaj.

(Löbliches Komitee zur Verwaltung der Kaiser-Jubiläums-Stiftung österr.-ung. Assekuranz-Institute

in Wien.)

Prošnje in priloge, sestavljene v nemškem jeziku, je vpošlati do 24. majnika 1905 zveznemu odboru (lahko tudi tajniku Troštu na Igu pri Ljubljani), da se odpošljejo pravočasno na svoje mesto, ker morajo biti vsaj 30. majnika na Dunaju.

Vodstvo zveze.

Kakšno spoštovanje uživajo prostovoljna gasilna društva na deželi?

K prostovoljnim gasilnim društvom na deželi štejemo ona v vaseh, trgih in malih mestih. Razvoj njihovega delovanja je v vse drugačnih razmerah, kakor pri gasilnih društvih večjih mest ali celo pri poklicnih gasilnih društvih. Z marsikaterimi predsodki se jim je boriti in povprek ne uživajo tistega spoštovanja, ki ga zasluži njihovo delovanje v korist človeštva.

Iz katerih slojev je sestavljeno moštvo gasilnega društva na deželi? Tu je vpoštevati krajevne razmere. Če so prebivalci vasi pretežno kmetje, so tudi udje v pretežni večini kmetovalci in njihovi uslužbenci. Tudi obrtniki, ki v vasi žive, ne odtegujejo se društvu, marveč pomagajo množiti vrste članov.

Drugače je že v trgu in malih mestih; tu ni več videti posestnikov pri društvih, kajti boljši posestniki in meščanje se odtegujejo gasilnim društvom, razen če zavzemajo kako odlično mesto, da bi pa bili navadni gasilci, s tem bi bila njih čast prikrajšana, če se najde kateri, je to pač le izjema. Kdo so torej udje? Delavci, ki cel dan težko delajo, da se prežive, ki so delu vajeni, tvorijo večino gasilcev, delavci in rokodelci, ki sploh svojega domovanja nimajo, tvegajo svoje zdravje in čisto tudi življenje, da rešijo imetek svojih bližnjikov. Čast jim torej bodi za delo v javni blagor.

V nekaterih krajih deluje pri gasilstvu tudi učiteljstvo, ki zastavlja svoje sile v povzdigo teh prekornih društev. Učitelju je tu prilika dana, da svoje zmožnosti uveljavi, a nagrada mu je spoštovanje članov in občine, in tako si pridobiva veliko vpliva in ugleda pri ljudstvu, katero izobrazuje in poučuje; tak učitelj je res v pravem pomenu besede »ljudski učitelj«. Včasih doživi tudi tak učitelj razočaranje, a to naj ga ne moti in ne plaši, posvečevati svoje sile in svoj prosti čas gasilstvu, a če mu v njegovem stremljenju kdo nasprotuje, nič zato, časoma bodo vsi ti Savli postali Pavli in si bode utrdil stališče med njimi. Vsak učitelj na deželi naj bi bil član gasilnega društva in če tega ni, naj stremi za tem, da položi temelj takemu društvu tam, kjer so zanj količnik ugodna tla.

Srečen je kraj, kjer so v gasilstvu poleg nižjih slojev zastopani tudi boljši stanovi, inteligentni možje, ki so tudi gmotno na boljšem, in kjer ene in druge prešinja duh pravega človekoljubja. Znani so nam kraji, kjer vlada v tem oziru lepa sloga, kjer se ne sramuje stati v čelni vrsti bogatin ali veljak poleg ubožnega sobrata, kjer sta si dobra tovariša, kar je tudi popolnoma pravilno, ker so ta društva osnovana na demokratični podlagi. Tu naj ne bo stanovskih razlik, marveč duh pravega bratovstva, a posameznik naj se ceni edino po njega delu.

Koliko pa je takih, ki so jim rojenice dale vsega v izobilju, kar je posvetnega blaga, ki pa nimajo zmisla za gasilstvo, in mu stoje docela indiferentno nasproti. Pač pa jim dela veselje, da gasilstvo vedno kritizirajo in mu pokažejo svojo nenaklonjenost, da celo svoj prezir, njega dostojanstvenike pa smešijo; da bi pa tudi kaj za gasilstvo dali, jim niti na misel ne prihaja. Naj bi se take osebe ravnale po izgledu, ki ga daje sam član visoke vladarske rodovine, nadvojvoda Jožef, ki je na Ogrskem nadpoveljnik gasilcev; kot tak se pokaže seveda tudi če prilika nanese v gasilski uniformi, katere se ni nikdar sramoval.

Ozrmo se na občine, kako te stremjenje gasilstva in delovanje gasilcev podpirajo in spoštujejo. Kdo je ustanovitelj gasilnih društev? Zbere se nekaj pogumnih mož, ki sestavijo pravila (katera se pa sedaj pri zavezi dobe), vpošljejo jih v potrditev pristojni oblasti, in ko so potrjena, povabijo še druge k pristopu. Prve stroške plačajo ti sami, a potem se začne mučno prosjačenje, da se vsaj toliko denarja nabere, kolikor je ravno potreba za nakup najpotrebnejših stvari in orodja. Z raznimi podporami se dopolnjuje orodje in plačujejo dolгови, ki marsikatero društvo silno tarejo, a občina, ta da kaj ali pa tudi nič; so pač nekatere, ki dajo vsakoletno podporo, a teh je žalibog le prav malo. Če pa občina sploh kaj za gasilstvo da, naj

ne misli, da je s tem že bogve kaj storila. Postavno so občine zavezane, skrbeti za gasilno orodje. To, kar gasilno društvo stori, spada pravzaprav le v delokrog občine same.

Duša občini je župan, a tu je odvisno vse od okolnosti, kako je on naklonjen gasilstvu, a po njem se ravna tudi drugi odborniki, če mu ni naklonjen, nima gasilno društvo kaj od občine pričakovati. Med župani se nahajajo tudi taki, ki so sami člani društva, če ne izvršujejo, pa vsaj podporni, in ti dajo lep izgled ostalim občanom. Drugi občinski zastopi si štejejo pa še v posebno zaslugo, da iz razlogov varčnosti opravljene zahteve gasilnega društva odbijajo. Posamezni odborniki so še celo sovražniki gasilstva in pravijo, da je nepotreben luksuz. S primerno agitacijo pri volilcih se da doseči, da se takih duševno omejenih nasprotnikov gasilstva ne voli več v občinski odbor, da pridejo vanj možje, ki so prepričani o koristi gasilstva in isto tudi podpirajo, potem bode tudi gasilstvo v občini tisti faktor, s katerim se mora povsod računati.

Nadalje pride v poštev razmerje posameznikov do gasilstva. V vsakem kraju je nekaj ljudi, katerim je le njih oseba prva in zadnja briga, katerim je deveta briga vse, kar se okoli njih godi. Taki ljudje niti ne koristijo gasilstvu, niti mu niso nevarni, dajo pa drugim slab izgled, ko jih vendar nič ne ovira, da se nekoliko ozirajo na gasilno društvo, pri katerem bi lahko delovali. Skrbimo za to, da se take mlačne ljudi pridobi za dobro stvar, kar se lahko zgodi po kakem požaru, ko se omenjajo zasluge gasilcev, nekaj se jih gotovo pridobi. Drugi zopet ne morejo sicer radi svojih razmer delovati pri društvu kot dejanski udje, a ga vsaj vedno podpirajo in mu skušajo pridobiti prijateljev in podpornikov.

Tretja specialiteta so pa oni, ki povsod naravnost sovražno nastopajo proti društvu. Takim osebam naj velja naš boj, kajti taki pač ne zaslužijo, da bi se jih prišlo z rokavicami. Če jih kakor zaslužijo žigosamo, bodo nehali rogoviliti in pustili bodo društvo v miru. Večkrat pa zakrivi vodstvo društva s svojim delovanjem ne samo nezadovoljnost pri občanarjih, ampak celo pri društvenikih. Mlačnost v izpolnjevanju prevzetih dolžnosti ne more povzdigniti društvenega ugleda, ampak daje zlobnim jezikom povod v opravičeno opravljanje.

Če ni pravega vodstva, ni prave discipline, vse se dela površno in medsebojno spoštovanje gine, društvo se ne krepí, marveč propada. Največ so temu krive homatije v društvu in medsebojno sovraštvo. Prepripi med društveniki naj se ne trpe, društveno vodstvo naj iste strogo zabranjuje in naj s svojim izgledom v tem oziru prednjači. Tudi političnih prepripirov ne sme biti v društvu, ne sme biti nikacega strankarstva, ampak samo ena prostovoljna družba, ki ima pred očmi en sam cilj »pomagati svojemu bližnjemu v nesreči« brez ozira na to, katere je narodnosti.

Pri volitvah društvenega vodstva naj ne odločuje socialno stališče, ampak nepristranost. Le tisti naj se volijo, ki imajo res veselja do stvari in do delovanja, dolžnost članov pa je, da svojega izvoljenega predstojnika spoštujejo in v službi brez-pogojno ubogajo. Marljivo vežbanje, delavnost v slučaju požara, dokazujeta ljudstvu, da je društvo res v sili v pomoč. Ljudstvo bo samo uvidelo delovanje društva in bo začelo spoštovati društvo in njega posamezne člane. Imelo bo zavest, da je gasilsko društvo na trdnih nogah in kos svoji nalogi, ako je kliče rog ali plat zvona na požarišče, podpiralo bo isto, in število nasprotnikov društva se bode zmanjšalo, isti bodo celo s površja zginili in se prelevili v njega prijatelje in pospeševalce.

Nesreče na plesiščih.

Vsako četrletje ima svoje nevarnosti glede požarov, katere se razprostirajo v večjih ali manjših delih na deželi ali pa v mestih. Naloga javnih organov je torej ljudstvo poučevati o takih nesrečah, in če se iste že pripetijo jih kolikor mogoče omejiti.

Posebno pri vesellicah, kakor n. pr. v predpustnem času, se to kaj lahko zgodi. Vedno se v tem času po deželi in po mestih vrše veselice v zelo bogato okinčanih prostorih. Razsvetljava se pomnoži, kuri se več, vsak prostorček se izkorišča tako, da se kolikor mogoče več ljudstva v take prostore spravi,

in v tem ravno tiči vzrok požarov, ki se z nekako čudno hitrostjo razširijo, tako da jih je v mnogih slučajih zelo težko pogasiti, in ki dostikrat zahtevajo mnogo človeških žrtev.

Stopimo v tako sobo, katera je za plesišče pripravljena. Vse je lepo okinčano. Na stenah, stropih, od enega vogla do drugega je vse prepreženo s smrečjem ali drugim vejevjem. Vmes se vidijo grbi, napisi, trakovi z napisom in vse te stvari so z večine samo na papirju zrisane, z malimi žeblički na steno pribite. Vidijo se ponarejene cvetlice iz papirja ali voska in vidijo se med vsemi temi okraski tudi balončki pritrjeni dostikrat samo na tankih nitih. Smrečje in drugo vejevje je kmalu suho; gorkota v sobi skrbi za to, da se že v kratkem času vse še bolj posuši, tako da so potemtakem ustvarjeni vsi pogoji za požar. Papirnati okraski in druge take reči pa gore tako kakor smola, čim se vnamejo.

Poglejmo tudi, kako so petrolejske svetilke, ali so s kakšnim kositrom ali drugo rečjo proti stropu ognjevarno obešene. Skoraj bi rekel, da nikoli ali vsaj v zelo malo slučajih. Kako nevarne mogo postati svetilke, tako obešene, pokazalo se je n. pr. dne 27. septembra 1887 na neki večji slavnosti v Monakovem. Gostilniška soba gostilničarja Frey je bila, kakor prej opisano, zelo bogato okinčana, na stropu pa je viselo več petrolejskih svetilk. Med plesom je stopila neka ženska v sobo in vrata pretrdo zaprla, in zgodilo se je, da je ena svetilka vsled tega močnega sunka padla z lesenega stropa, ker je visela že dolgo časa na lesenem tramu, ki je sčasoma strohnel. Hipoma so bili vsi okraski v plamenu in kmalu na to tudi celo poslopje; tudi gostilničar je našel svojo smrt pri tem požaru.

Kako hitro taki okraski požar razširijo, videlo se je tudi pri poroki cesarja Napoleona I. dne 1. aprila 1810. Neka svetilka (oljnata) je visela preblizu okraska, ki se je nenadoma vžgal. V hipu je bila cela dvorana v plamenu, pri tej priliki je tudi zgorela kneginja Schwarzenberg, soproga avstrijskega poslanca v Parizu, in je nad 50 ljudi zadobilo manjših ali hujših opeklin.

Poglejmo še, kako so take sobe zakurjene in kako so narejeni vhodi k dvoranam, vrata, hodniki itd.

Navadno se ena ali dve peči pred plesom čez mero zakurita, tako da so vrata skoro razbeljena. Ako so pa peči železne, je tudi vsa peč razbeljena. Če pride kdo v bližino taki peči, posebno ženske z lahкими, nalašč za ples prikrojene krili, potem se prav lahko zgodi, posebno ker se navadno premalo ali nič ne pazi, da se te obleke vnamejo in evo nesreče.

Tudi v gledališčih ali pri drugih prireditvah in nastopih se je že dokaj takih nesreč zgodilo že zaradi cenosti oblek; iste obstoje navadno iz tankih tančic, svile in drugih stvari, ki se kaj lahko vnamejo in se lahko v takem slučaju ogenj tudi na druge prenese.

Jeden najbolj žalostnih slučajev je bila nesreča v Kolo-seumu v Monakovem dne 18. februarja 1881. Bil je ples umetnikov. Nekaj mladeničev se je zbralo, da so predstavljali skupino Eskimotov. Prodajali so vsakovrstne ribe v sodu, na katerem je bila pritrjena tudi lojeva sveča. Kostumirani so bili tako, kakor bi bili v medvedjih kožah, ki pa so bile ponarejene iz dolgega prediva. Ko pa pride neki mladenič preblizu te sveče, vžge se njegov rokav in hkratu je bil v plamenu; drugi so na pomoč priskočili, a godilo se jim je isto. Vsa skupina je zgorela in devet mladih ljudi je prišlo na ta način ob življenje. Sreča v nesreči je bila, da ni prišel ogenj do okraskov, kar bi bilo lahko povzročilo še večjo katastrofo, tako kakor je bila tista, ko je zgorelo gledališče na Ringu na Dunaju dne 8. grudnia 1881, ker so bili vhodi nezadostni in slabo urejeni.

Vhodi in izhodi, stopnice itd., so dostikrat človeške pasti, in je pravo čudo, da imajo mnoge velike slavnosti še dokaj srečen izid, da se nič hudega ne pripeti.

O neopreznosti mnogih kadilcev, ki kar tako meni nič tebi nič konec smodke ali užigalice proč mečejo in o užiganju umetnega ognja in enakih stvareh bi se dalo takisto mnogo govoriti.

Vse to se mora prepustiti dotičnim oblastvom, da vse potrebno ukrenejo, da se odtod izvirajoče nesreče že v klici zatro. Tu naj veljajo postavbe in strogi predpisi brez vseh osebnih ozirov, da bode varnost življenja in imetja posameznikov in njih rodbin s tem osigurjena.

Stricel mlaj.

Smekalova bencin-motor-brizgalna.

Pri vsakem požaru je vedno več gledalcev kot delavcev, to je dalo strokovnjakom povod, da so začeli izdelovati brizgalne, ki jih goni parna sila, kjer ni treba toliko človeške moči. Parnim brizgalnicam so se v novjšem času pridružile elektromotorične in bencin-motorične, a slednje si hočemo malo ogledati in sicer v dveh sestavah, koje nam kaŕeti sliki, t. j. z enojnim in dvojn timer cilindrom.

Na zadnji gasilski razstavi v Pragi imeli smo priliko si ogledati enojn timer cilindristo bencin-motor-brizgalno, ki jo je izdelala in razstavila tvrdka R. A. Smekal v Smichovu pri Pragi, to je bil motorni vodonoša (hidrofor).

Orodje sestoji iz sledečih delov: Na štirikolesnem vozu brez peres, z posebno napravljenim prednjim delom, se nahaja nekako v sredini bencin-motor na železnem podnožju, ki je pritrjeno na dve traverzi.

Stoječi motor, napravljen po obliki Helios, ima dvojn timer vžigalo, in sicer električni magnet Bosch in vžigalo s pomočjo vžigalne sveče. V minuti se zavrti 450krat, ter prenaša svojo moč po zobčastih kolesih na glavno vreteno. Da se prenaša moč mirno, je eno kolesce iz kovine, drugo iz ameriškega ravhid-usnja napravljen.

Večje kovinsko zobčato kolo je nastavljeno na posebnem spojnem delu, ta spojni del se zamore vsak trenotek uvrstiti in izvrstiti, ne da bi se opazilo na motorju samem ali na sesalki kako tresenje. Z glavn timer vretenom spojena je eno- ali dvo- cilindrska sesalka.

Motorjeva moč se prenaša po zobatih kolesih na spojni del, po tem na vreteno, s katerim je združena sesalka.

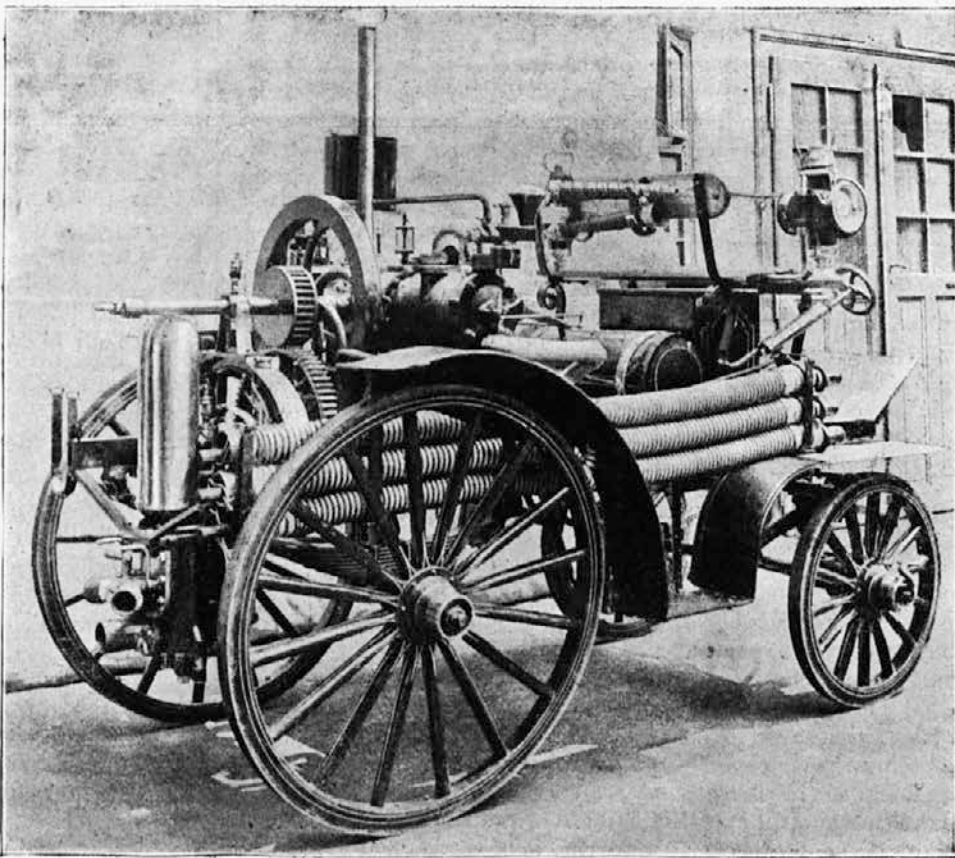
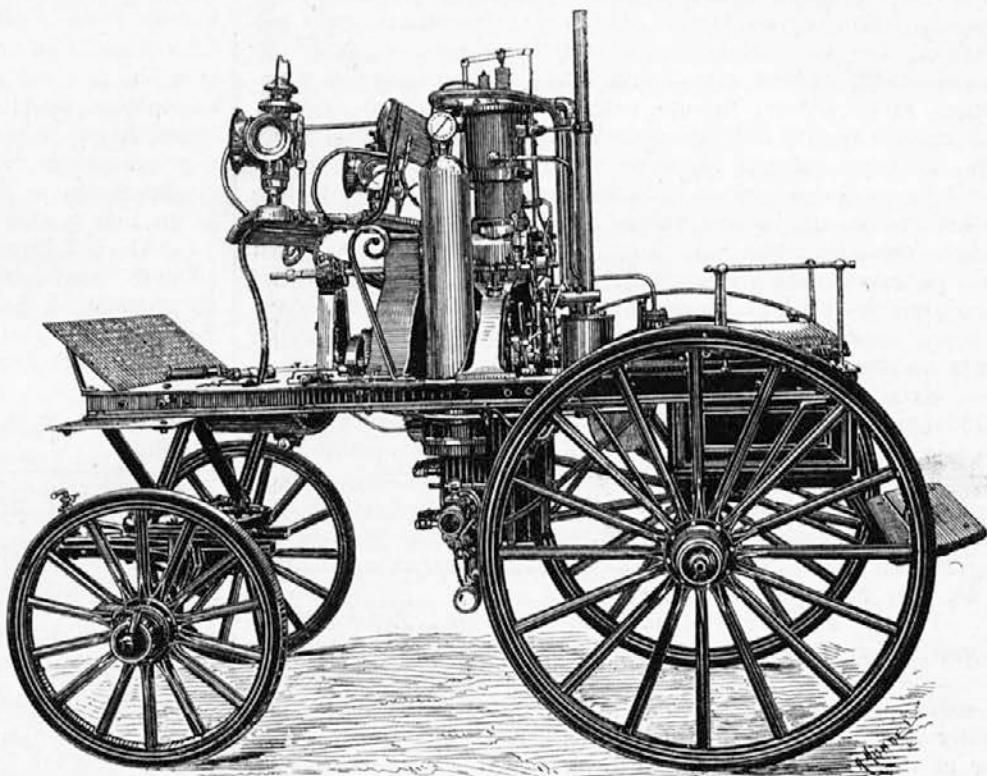
Bencin na motor se dovaja iz tako imenovanega Longmeurs Carburatora, proizva ja v onem plin, kateri se pomeša avtomatično z zrakom in se vžge na gori navedena dva načina. Izgoreli plin izhiteva v posebno cev, iz katere odhaja neškodljivo v zrak. Ropot, ki ga proizvoda motor, je neznat en.

Polnitev motorja se proizvoda s posebno krilato sesalko, katera črplje vodo iz posebnega vodohrana, ki se nahaja na prednji strani voza in se dovaja ohladujoča nazaj v vodohran. Gorka voda se tukaj z mrzlo nadomestiti zamore.

Sesalka je najnovejšega sestava, ima izmenjajoči cilind in deluje čveterno. Zaklopke se nahajajo v dveh stožcih in so iste sestave, kot pri parnih brizgalnicah, t. j. z peresom obtežene ploščate gumaste zaklopke.

Motorni hidrofor začne delovati v dveh do treh minutah, ko se je bencin vžgal, in deluje v moči pet atmosfer; daljava vodnega curka znaša 25 do 30 m, a isti daje v minuti 180 do 220 litrov vode; enak je toraj brizgalni, koje cilind ima 100 mm premera. Ob sebi se razume, da je pri dvo cilindskem motoru delovanje večje in silnejše.

Prostora je na motorju za pet mož, a ima poleg dobre zavirače še svetilke, dvojn timer cilindristi tudi razne sesalne cevi. Pri obeh so pridejani vsi potrebni ključji, kladiva, navijaki,

oljn timer itd. Delo s takimi brizgalnicami je jednostavno, ne potrebuje toliko izvežbanosti, kot pri parni brizgalni in so iste tudi primerno ceneje.

Umeje se, da se bodo te brizgalne tekom časa spopolnile in nabavile vsaj za gasilna društva v mestih in večjih trgih.

Gozdni požari na Grškem.

Malo je držav v Evropi, kjer bi bili gozdni požari tako pogosti, kakor ravno Grška. Grška je razmeroma malo pogozdena, ker ne dostaja gostih temnih gozdov, ali drevja je povsodi dosti, osobito v gorovitih krajih. Če se peljemo z železnico preko Grške, vidimo čisto na potu požgana drevesa, cele zgorele gozdne dele ali ogorela drevesa, ki povešajo svoje veje, ki zopet zelene. Ne mine skoro dan, da ni večjega ali manjšega gozdnega požara. Tekom pretečenega polletja je bilo ob korintskem zalivu šest večjih gozdnih požarov, vsa okolica je bila več kilometrov na okolo z gostim dimom napolnjena. Grki pa ravnodušno gledajo, kako jim propadajo gozdi, in ker nimajo niti v večjih krajih gasilnih društev vsaj v varstvo svojih poslopij, se za gozdne požare prav nič ne zmenijo in celo grška vlada ne stori nič v tem pogledu.

Krivi gozdnim požarom, ki povzročujejo toliko škode na narodnem imetju, so Grki sami, ki pravičnega gozdarstva ne poznajo. V prvi vrsti pa povzročajo gozdne požare potujoče ciganske in nomadske tolpe. Kjer se ustavijo, zakurijo, da si skuhajo svojo jed, potem hajd dalje, ne da bi preje ogenj pogasili. Kmalu, osobito ako veje vetrec, se vname listje in drevje v gozdu in ogenj žre toliko časa, dokler ne pride do kake pleše, kjer ne najde več hrane.

Pastirji kurijo na pašnikih, da se grejejo. Ženske gredo iz vasi, kjer ni vode, v gozd, k studencem, napravijo si tam šotore, perejo po več dni perilo, kuhajo, a ne pazijo na ogenj, ki se razširi po gozdu. Da pa Grki gozdnih požarov ne pogase, dokler niso v nevarnosti njihove vasi, ima svoj vzrok v tem, ker ne vedo ceniti vrednosti gozdov, ki je vendar neprecenljiva. Grška je v tem oziru, kakor se vidi, pravi unicum. Vsako leto se dovažna na Grško lesa v veliki množini, ki ga rabijo za pohištvo, orodje in za napravo zabojev za razpošiljatev južnega sadja, katerih zabojev se rabi nad milijon, dočim domači les postaja žrtev ognja. Ako bi imeli Grki gozdnih čuvajev, ki bi utesnjevali gozdne požare, bi tudi uvoz lesa iz naših krajev na Grško se zmanjšal. Če bo šlo tako naprej, da bodo gozdni požari takorekoč na dnevnem redu, bo grška dežela v nedoglednem času to, kar je zdaj naš Kras, polna pustih goličav, kar očem ni baš prijetno. Kako mučno je celo voziti se po železnici v očiščeni tem vednim gozdnim požarom; tudi se je n. pr. na progi Atene-Patras med osemurno vožnjo vozilo dvakrat mimo takih požarišč, da so se morala okna v kupejih radi neznosnega dima zapreti, in v letnem času imeti zaprta okna, ni ravno prijetno. Povsodi, koderkoli te popelje vlak po raznih železničnih progah, zapaziš takih zgorelih gozdov. Nujno potrebno bi bilo, da se ti stvari na katerikoli način v okom pride, v kar je seveda poklicana vlada, ako pa vlada tega storila ne bode, ostalo bode še nadalje vse pri starem.

Desetletnica podružnice R. A. Smekala v Zagrebu.

Dne 1. aprila 1895 otvoril je tvorničar gasilskega in gospodarskega orodja gospod R. A. Smekal v Smichovem pri Pragi svojo podružnico in skladišče svojih proizvodov v Zagrebu, ter poveril vodstvo te podružnice našemu rojaku gospodu Francu Samsi, rodnom iz Kosez pri Ilirski Bistrici.

V prvi vrsti začela je podružnica delovati v Hrvatskeji, hrvatska društva in občine so začele kupovati svoje gasilske potrebščine izključno le pri tvrdki Smekal. Vsaka došla brizgalnica se preskuša v navzočnosti zastopnika gosp. Samse po izkušenem strokovnjaku tajniku hrvatske gasilske zveze, gospodu Mirku Kolariću, in sicer na licu mesta, v navzočnosti dotičnih gasilcev in občinskih zastopnikov.

Vendar se delovanje podružnice ni omejilo samo na Hrvatsko, temveč raztegnilo po Kranjskem, Štajerskem in Primorju. Gospod zastopnik ni ždel v svoji prodajalni, temveč podal se je med ljudstvo, kjer je le slutil, da se snuje novo gasilno društvo, ali kjer je že obstoječe društvo rabilo kako novo orodje. Društvom je priporočal ne samo umestno pripravno orodje in opravo, temveč šel je zlasti novim društvom na roko s tem, da jim je sestavljal prošnje za podpore in ko je orodje došlo, je posamezne brizgalne sam razkazoval in jih v navzočnosti občinstva preskušal in pokazal njih delovanje.

V teku deset let, kar deluje podružnica pod tako spretnim vodstvom, nabavilo si je do 70 kranjskih gasilnih društev več ali manj potrebnih pri isti in so bila dobro postrežena, osobito kar se dostaja plačila, so pogoji izredno ugodni in ni se še čulo o sitnih in nadležnih izterjanjih. Gospod tvorničar Smekal sme biti ponosen in si sme v srečo šteti, da ima tako vrlega zastopnika, dočim se o prejšnjih potnikih ni moglo pohvalno izreči, ker so le prepogostoma usiljevali za kak kraj popolnoma nepripravno orodje in so tvrdki s tem le škodovali, mesto koristili. Samsa je pa s svojim trudom pridobil tvrdki dobro ime, ki ga tudi zasluži ter ga ima med Čehi in Moravani.

Gospod Samsa je v teku let tudi za naš list spisal marsikatero dobro črtico in razpravo, ter nagovarjal društva, da so pristopila k gasilski zvezi, katera še niso bila pri tej zvezi. Sedaj dobro poznata tvrdka Smekalova bode imela še lepo bodočnost pri Jugoslovanih, ako bode vedno pošiljala solidno blago v dežel, s kojim se zamore nje zastopnik lahko povsod pokazati, ne boječ se konkurence, in ljudstvo jo bode z veseljem podpiralo.

Razvoj priprav za alarmiranje društev.

Tista prirodna sila, ki jo poznamo pod imenom ogenj, je največje važnosti za vse človeštvo, ker se vsled prave uporabe iste razvijajo cela industrijalna in druga podjetja. Ta moč, ki je človeku povsodi v korist, kjer se zna z njo okoriščati, zna pa, če se zanemarija, bodisi iz nevednosti ali malomarnosti, postati jako nevarna, zna dovesti do največjih katastrof, pretvarjati v pepel cela mesta, in to v najkrajšem času. Že pred več ko 2400 leti pravi grški pesnik Pindar: »Ogenj, ki je uničil že cele gojzdove, izšel je iz jedne same iskre«. Shakespeare pravi: »Iskra je lahko zatreti, a če se jo pusti, da se razširi do velikega požara, ne pogasijo ga cele reke«.

V prejšnjih časih je imelo ljudstvo zelo malo ali prav nič varnostnih naprav in je bilo iz tega vzroka veliko več pazljivosti treba kakor dandanes.

Iz nekkih starih spisov, ki imajo za predmet ogenj in varnostne priprave v prejšnjih časih, posebnost na Angleškem, ki so se slučajno našli, posnamemo sledeče:

Na Angleškem, zlasti v glavnem mestu Londonu, je bila postava, da so se morala vsa ognjišča, vse peči, in vse svetilke, čim se je začelo mračiti, vgasiti in sicer kakor hitro je dal čuvaj znamenje z zvonom ali pa z rogom. V angleški literaturi dobe se čestokrat pojasnila glede teh odredb, a skoraj gotovo je, da so bile tudi pri drugih narodih v navadi.

Tudi Gray piše v svoji znanstveni knjigi:

«Zvon ognja je zazvonil
Ko dan gre prot' večeru.»

V poznejših časih postavljali so nočne čuvaje, ki so imeli samo to nalogo, da so meščane svarili pred nevarnostmi ognja in svetilk. Tudi so morali meščani med posameznimi stavbami tri črevlje debel takozvani ognjeni zid postaviti v svrhu omejitve razširjajočega se požara. Kupčija s takimi stvarmi, od katerih je pretela navarnost ognja, v naselbinah ali mestih je bila strogo prepovedana.

V večjih mestih nastavljeni so bili čuvaji v visokih nalašč za to zgrajenih stolpih v svrhu brzega alarmiranja ljudstva. V trenutku, ko je čuvaj ogenj zapazil, dal je znamenje z rogom, dal na znanje smer ognja in sicer po dnevi z zastavo, po noči s svetilko. Razun tega je imel vsak čuvaj svoj načrt dotičnega mesta, ki je bilo razdeljeno v posamezne okraje. V slučaju požara vzel je načrt, zaznamoval približno dotično hišo, ter vrgel nato cel načrt na cesto čuvaju, ki je imel pod stolpom svoje stanovanje ter na ta način potem ljudstvo obvestil.

Pa tudi zvonov glas je v prejšnjih časih — kakor še dandanes — važno ulogo igral, n. pr. v stolpih ali javnih poslopijih so bili zvonovi samo za požare. V opatijski cerkvi v Sherbournu nahaja se še sedaj zvon z letno številko 1652 in s sledečim napisom:

«Herr, lösche diese wütenden Flammen,
Steh auf, lauf, hilf dieselben zu bezwingen.»

Omenjena sredstva so bila pa zelo pomankljiva in nezadostna, posebno ker je največje važnosti, da je mogoče po-

stanek ognja takoj opaziti, predno se isti bolj razširi, najbrže pa vse te priprave pri ljudstvu posebnega zaupanja niso imele, kajti iz spisov je razvidno, da je v Londonu v letih 1605. in 1653. kraljeva proklamacija prepovedala zidanje novih stolpov.

Mogoče, da so te varnostne priprave le redkokedaj izpolnjevale svojo svrhu, kajti v mnogih slučajih ni bilo pričakovane uspeha, in je vzlic temu v preteklih stoletjih čestokrat ogenj cela mesta uničil in je leta 1666. tudi večji del Londona pogorel. Po tej katastrofi odredile so se strožje varnostne odredbe. Stražniki so morali vsaj dvakrat na leto vsa ognjišča, vse peči ter prostore, kamor se je pepel odkladal, preiskati, da je bilo zmeraj za varnost skrbnjeno in so morali natančno vse nedostatke dotičnim oblastnikom naznaniti.

Leta 1700. vpeljale so se prve brizgalne s cevmi in tu se je izkazala potreba hitrosti pri ognju.

Za izpodbujo moštva so se delila nekaka darila in nagrade in sicer je dobilo moštvo, ki je bilo z brizgalno prvo na pogorišču, 30 šilingov, tisto, katero je bilo drugo na mestu, 20 šilingov, in tisto, katero je bilo tretje na mestu, 10 šilingov. V Londonu so imeli že leta 1700. nekak vodovod s hidranti, ni se pa s cevmi gasilo, temveč voda iz vodovoda se je naravnost v brizgalno napeljala. Pri vsakem hidrantu je bil nastavljen čuvaj, ki je dobil 10 šilingov, ako je prvi vodo v brizgalno napeljal. Celo moštvo je delilo potem te nagrade z onimi, ki so prvi ogenj naznanili. A bilo je že tedaj navihancev, ki so iz zlobnosti zažgali s tem namenom, da so za pravočasno naznanilo nagrado dobili. Leta 1871. so preiskave dognale, da je bilo v osmih mesecih nič manj ko 74 požarov naznanjenih, ki jih je zanetil samo eden človek, ki si je potem nadel vsak pot drugo ime in vse te nagrade v svoj žep spravil; od tedaj so seveda tudi vse nagrade odpadle in se je število požarov za polovico zmanjšalo.

V Berlinu izumili so leta 1849. prvi sistem električnega alarmiranja v zvezi s policijo. Temu mestu so sledila potem vsa večja. Nekaj let pozneje poskusili so vpeljati javne električne aparate (Straßenautomaten), ki so se pa v toliki meri zlorabljali, da so tudi te opustili; še le 31 let pozneje, t. j. leta 1888, so jih zopet vpeljali v Londonu, ter je bilo v tem času že kakih 40 postaj. Bilo je leta 1888. naznanjenih 44 požarov, a v resnici jih je bilo le 6, in le v enem samem slučaju se je dobil človek, ko je hotel fingirani požar naznaniti.

Gasilno društvo v Londonu ima danes 927 javnih električnih postaj ter 264 telefonskih govorilnic, ki peljejo od javnih poslopij v stražnice ali v gasilarno. Vzlic tako velikanski napravi je možno takoj gasilce in stražnike neutegoma alarmirati.

Od vpeljave teh cestnih postaj povišalo se je število fingiranih naznanil od 7% na 20%, a londonsko gasilstvo je prišlo do prepričanja, kako velike važnosti da so te postaje, ter sklenilo, nikoli teh postaj opustiti.

Vzlic tem javnim avtomatom imajo posebno v Ameriki kupčijske hiše v vseh nadstropjih električne aparate, ki se s pritiskom na tipalo takoj zvežejo s prvim cestnim avtomatom in od tam s centralo društva, ter je mogoče iz vsakega nadstropja čez malo trenutkov gasilce poklicati. Bil je slučaj, ko je v 12. nadstropju neke hiše v Čikagi ogenj v sobi nastal. Gorelo je samo nekaj hišne oprave. A nobeden v hiši skoraj niti vedel ni, da je ogenj v poslopiju, samo gasilci so šli direktno v dotično nadstropje, kjer pa niso imeli več opravila.

Tudi najnovejšo Markonijevo iznajdbo, brezžični brzojav, poskušali so že uporabiti v ognjegasne svrhe in mislim, da bodo v kratkem vsa večja društva to napravo vpeljala, ker se je pri poskusih dokaj dobro obnesla.

Vsi predstojajoči sistemi so takorekoč ročni sistemi; zakaj ako se hoče da tak aparat funkcionira, mora se zvoniti in pa tudi aparat na uho držati, da se zamore sporazumeti.

Ti aparati so se dosedaj najbolj izkazali posebno ako je gasilno društvo dobro organizirano. A dela se tudi na to, da se ti aparati zboljšujejo in sicer tako, da postanejo samodelujoči.

Stricel mlaj.

Korist vaje v slučaju ognja v šolah.

V ameriških šolah je že dlje časa vpeljano, da otroci na dano znamenje, takoj redno zapuste šolske sobe in šolsko poslopje sploh. To je prav praktična vaja, ki naj bi se tudi pri nas v večjih mestih, kjer so obsežna šolska poslopja, vpeljala, kajti to je sredstvo, s katerim se v resnih slučajih dajo nesreče z uspehom zabraniti.

Kakor poročajo ameriški listi, nastal je v neki novojorški šoli med časom pouka, ogenj. V vseh razredih je bilo nad 2500 otrok, ki so v polnem redu zapustili šolsko poslopje, kar je trajalo le nekoliko minut. Na dano znamenje (dva udarca na zvon), so se po vseh razredih otroci, pod vodstvom svojih učitelj, uvrstili in odšli po raznih stopnicah na prosto, še preden je izbruhnil močan požar. Gasilci so prihiteli od vseh strani, bili so neovirani v svojem delovanju in pogasili so požar tekoma ene ure. Kako so bili stariši najprej prestrašeni, ko so zvedeli o požaru v šoli, a potem vzradoščeni, ko so se jim vrnili njih ljubljenci zdravi in nepoškodovani in so jih odvedli domov. Res prava sreča je, da so učiteljice uvedle tako vrlo disciplino med svoje učence. Te vaje so vpeljane v vsaki šoli, in se vsako leto pridno in temeljito vežbajo, kako v najkrajšem času zapustiti šolo v slučaju, da preti resna nevarnost.

Novice.

Decembra meseca 1904 umrl je v Smartnem pri Litiji načelnik in ustanovnik prostovoljnega gasilnega društva Gregor Porenta. Ustanovil je z drugimi tovariši l. 1885. to društvo, kojemu je bil do l. 1896 podnačelnik, a zatem načelnik do svoje prerane smrti. Porenta je bil vnet podpiratelj gasilstva, a podpiral ga je ne samo duševno, nego tudi gmotno. Zarad zime pač ni bilo mogoče oddaljenim tovarišem prisostvovati pogrebu, a spremilo je na Šmartinsko pokopališče svojega blagega načelnika šmartinsko gasilno društvo, kojemu se je pridružilo tudi ono iz Litije. Večni spomin blagemu starčku!

Iz Ljubnega. II. občni zbor tukajšnjega prostovoljnega gasilnega društva vršil se je dne 15. prosinca t. l. v prostorih načelnika.

Razun nekaterih udov, ki so na dopustu, — in pa nekoliko članov, katerih dolžnost bi morala biti kolikor mogoče delati za napredek društva, in ki hočejo tudi v občini za nekaj veljati, katerih pa v takih prilikah, pri katerih se udje med seboj v pogovorih za gasilstvo navdušujejo, videti ni, — so bili člani polnoštevilno navzoči.

Načelnik otvori zborovanje s kratkim nagovorom: Pozdravljajoč svoje tovariše na današnjem občnem zboru, ko je društvo prestalo prvo leto svojega delovanja, ob enem se zahvaljujoč udom, ki so ostali tako zvesti društvu, in so stali tako hrabro na strani društva ob ustanovitvi, ne meneč se za vsakovrstna zabavljanja nasprotnikov gasilstva in obrekovalcev, ki so se s strašno vnemo trudili, da bi preprečili ustanovitev tega prepotrebnega društva. Kakor pa ste ostali zvesti društvu do sedaj, ravno tako Vam polagam na srce še nadaljno zvestobo, da bi nam ne manjkalo nobenega uda, ko bode društvo obhajalo pet-, deset- itd. letnico svojega obstanka in čeravno Vam, dragi tovariši, ne morem za to obljubljati mastnih dohodkov, vendar boste lahko imeli zavest, da ste služili društvu celo vrsto let v blagor človeštvu. In če bi nas morda kdaj klicali naši trobentači izvršiti to nalogo, upam, da storimo to v polni meri imajoč vedno pred očmi naše geslo Bogu na čast in bližnjemu v pomoč. Na pomoč!

Nato se prične zborovanje.

Navzočih 21 gasilcev, tajnik poroča o društvenem delovanju v pretečenem letu. Društvo šteje 25 delujočih, 2 častna in 2 podporna člana. Imelo je v teku leta 8 skupnih vaj, katerih so se člani pridno udeleževali.

Odbor je imel 3 seje.

Društvo se je udeležilo slavnosti v Kranju o priliki 25 letnice tamošnjega gasilnega društva.

Blagajnik izkazuje 1496 K 48 v dohodkov in 1465 K 21 v stroškov, toraj 31 K 27 v preostanka. Poleg tega pa ima društvo na posojilu v Mošnjah 1250 K dolga.

Proračun za prihodnje leto izkazuje potrebščine 1505 K in sicer za plačilo dolga 1250 K in za nabavo novih stvari 255 K.

Račun in proračun se odobrita.

Sklene se po nasvetu blagajnika ustanoviti svojo društveno bolniško blagajno, in pa po nasvetu večine udov malo ročno brizgalno, katera predloga sta se izročila odboru v izvršitev. Ker drugih predlogov ni, zaključil načelnik, zahvaljujoč se udom za udeležbo, občini zbor.

Umrl je najstarejši član ljubljanskega gasilnega in reševalnega društva, zdravnik F. Ks. Finz. Deloval je pri tem društvu od leta 1873., ter si je za društvo pridobil neprecenljivih zaslug. V slučaju nesreč ali požarov bil je vedno pripravljen, da se z gasilci odpelje, in dejstvo je, da je bil skoraj pri vseh večjih in manjših požarih na licu mesta in da je tudi dostikrat interveniral pri nesrečah ali poškodbah. Društvo je izgubilo požrtvovalnega člana, ter člani dobrega prijatelja. A kako je bil čislán ne samo pri gasilskem društvu, temveč pri občinstvu sploh, videlo se je pri pogrebu dne 15. januarja. Udeležba je bila mnogobrojna. Na čelu spreveda korakala je društvena godba z gasilnim in rešilnim društvom, kateremu so se pridružili gasilci iz Šiške, Ježice in Bizovika, za njimi «Sokol» in pevski društvi «Ljubljana» in «Slavec» z zastavami. Med udeleženci smo videli nadzornika zveze kranjskih gasilnih društev, gospoda A. C. Achtschina, načelnika Stricelja star., zdravnika dr. Gregoriča in dr. Zajca, načelnike iz Šiške, Bizovika in Ježice, gosp. župana Hribarja, občinske svetovalec in mnogo drugih. Koder se je sprevoz pomikal, je bilo vse črno občinstva. Žalostinke zapeli so pevci gasilci, «Slavec» in «Ljubljana».

Ljubljanski občinski svet izrazil je blagajniku podporne zaloge ljubljanskega gasilnega in rešilnega društva gospodu Anton Leutgebu svojo zahvalo za njegovo 25letno trudoljubivo delovanje.

Poziv.

Ker je več društev izrazilo željo po novem vežbalniku, pričel sem skupno z vežbalcem ljublj. prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva, g. Daxom, pisati nov vežbalnik. Ker pa mislim tudi najnovejše orodje nekaterih gasilnih društev kranjskih istemu priklopiti, se društva naprosijo, da mi blagovole naznaniti, katera imajo novo orodje in kakšno.

Slednjič so društva še naprošena, naj blagohotno naznanijo, koliko knjig bi vzela.

Ljubljana, dne 18. februarja 1905.

Ludovik Stricel mlaj.

Poziv.

Meseca januarja razposlale so se vsem zveznim gasilnim društvom v izpolnitev tiskovine s prošnjo iste izpolnjene vrniti, obenem pa tudi odposlati letnino za l. 1905. Prosimo ona društva, katera se še niso odzvala temu pozivu, da čim preje store svojo društveno dolžnost. Ona društva, ki letnino za lansko leto še dolgujejo, se pa opozarjajo na zvezina pravila, da takoj poravnajo svoje zaostanke, ki so jim bili označeni na posebni doposlani tiskanci.

V slogi je moč in napredek. Na pomoč!

Vodstvo zveze.

Jamstvo 5 let.

Jamstvo 5 let.

C. kr. privileg.

tvornica brizgalnic, črepalnic in drugih strojev

R. CZERMAK-A

v Toplicah (Češko)

dobavlja

brizgalnice vsake vrste, hidrofore in vse drugo ognjegasilno orodje.

Najugodnejši plačilni pogoji.

40%

manj delavske sile potrebujejo gasilna društva pri brizgalnicah najnovejšega sistema in prenosom ravnoteža, odlikovanega v Pragi na razstavi leta 1903., izumitelja in tvorničarja

R. A. Smekala

iz Smichova.

Podružnica Zagreb.

Ti stroji delajo desno in levo, eno- in dvomlazno 30 do 35 m mlaza.

Skladišče vseh gasilnih potrebščin.

Tudi na obroke.

S spoštovanjem

podružnica R. A. Smekal.

I. gornje-avstrijska naprava gasilnih orodij in oprave

Konrad Rosenbauer

v Lincu (Gor. Avstrijsko).

Sesalne brizge vsakega sestava.

Strešne, kljukaste, vtičalne in mehanične pomikalne lestve.

Vsakojava oprava za plezalce in šarže.

Razsvetljevalne priprave in glasila.

Sanitetne oprave in dimne krinke.

Izertne konopne cevi neprekosljive dobrote.

Cenilniki zastoj in poštnine prosto. Olajševalni plačilni pogoji.

Konopne cevi

ki prenašajo največji pritisk, za vodo-vode, parne in druge brizgalnice, dalje ovite sesalne cevi, gumirane konopne cevi, cevi iz gume, kovinske cevi, kakor vse enakovrstne naprave se dobe po ceni pri

Franc Gradischegg

Inomost-Wilten (Innsbruck-Wilten)

Tempelstrasse št. 14 in 16.

Specialna trgovina s cevmi.

Vzorci na razpolago.

Ceniki brezplačno.

Lahki plačilni pogoji.